

□ De bukmeester

Als je met je hoofd in de wolken loopt, ben je helemaal vervuld van blijdschap en opwinding. Je begeeft je als het ware in hogere sferen. Vooral als je na een optreden – in bijvoorbeeld een *theater* – een daverend *applaus* als beloning krijgt voor de voorstelling die je gaf. Minzaam buig je voor de toeschouwers die, soms uit beleefdheid maar hopelijk uit een gemeend enthousiasme, voor je zitten te klappen en soms zelfs gaan staan. Het *buigen* na afloop van een optreden is een kunst op zich. Als het stuk geëindigd is en het *doek* valt, zul je voor het *voetlicht* moeten komen om het publiek te danken voor hun aanwezigheid. Je kunt dit doen door een – bescheiden – buiging te maken.

Bij *theatergezelschappen* waarin meerdere *acteurs* optreden, heeft de *bukmeester* het heft in handen. Hij of zij staat in het midden, heeft veelal de hoofdrol in het stuk, en bepaalt wanneer en op welk moment de spelers een buiging mogen maken, de *theaterlichten* doven of weer aangaan en de *gordijnen* open- en weer dichtgaan.

Terwijl de toeschouwers klappen horen ze niet hoe de bukmeester ‘en... nu!’ of alleen maar ‘ja!’ roept tegen zijn collega’s. Ze zien evenmin hoe de artiest contact houdt met de eerste *inspiciënt*, die het doven van het licht en het halen van het doek bestuurt. Maar de rol van de bukmeester is van groot belang. Als hij niet op zijn taak berekend is, verschijnen de dames (of heren) met de bloemen – die ook dienen als dankbetuiging aan de spelers – net op het moment dat het doek weer zakt. Of de acteurs komen nog één keer op om te buigen als er al bijna niet meer geapplaudisseerd wordt.

□ Applaus

Het ideale buigen verloopt volgens de formule 3-2-2: driemaal bukken, licht uit, tweemaal bukken, licht uit, en ten slotte – als het applaus blijft aanhouden – nog eens tweemaal bukken, licht uit. Slechts bij hoge uitzondering is er een aanleiding om daarna opnieuw terug te komen.

Als het publiek de acteurs erover ziet aarzelen of het applaus nog kan worden gerekt, heeft de bukmeester de wind er niet goed onder. Als het verkeerd gaat, is dat een nachtmerrie. Soms zie je zelfs acteurs nog één keer opkomen, terwijl het applaus al wegsterft en het publiek de zaal verlaat. Dan blijven er nog een paar toeschouwers uit beleefdheid staan om met enige gêne te klappen. De acteurs ervaren het optreden dan vaak als een fiasco – want het applaus, daar doen de acteurs en de andere medewerkers het allemaal voor. En door te buigen danken ze de bezoekers voor hun komst, aandacht, medeleven en aanwezigheid.

□ Buigen

Het buigen maakt echt deel uit van de voorstelling. Er mag blijken dat de spanningen van het optreden zijn geweken, maar er dient toch enigszins verband te blijven met hetgeen die spanningen heeft opgeroepen. Bij het buigen moet je nog een beetje in je rol blijven. Het bedanken door de acteurs geschiedt vaak in een traditionele hiërarchie: eerst het ‘voetvolk’ op een rij, dan de bijrollen in groepjes van twee of drie, en ten slotte verschijnen één voor één de hoofdrolspelers.

□ Noodlot tarten

Vandaag de dag staan alle spelers vaak op één rij. De buiging beperkt zich tot een minzaam *knikje* met hoofd en bovenlichaam. De *kniebuiging* is verdwenen, evenals de triomfantelijk gespreide armen. De onderlinge rolverdeling manifesteert zich nog wel in de plaatsing van de acteurs: wie staat of staan er in het midden van de rij, en wie vormen de flanken? Vaak wordt er nog met een *handgebaar* gewezen naar de licht- en geluidsmensen die zich meestal – veelal onzichtbaar voor het publiek – achter in de *zaal* of op het *balkon* bevinden.

De gezamenlijke buiging dient hoe dan ook goed te worden gerepeteerd. Ook hierbij doet een oude toneelwet nog opgeld. De buiging wordt pas ingestudeerd als de hele voorstelling in het repetitielokaal zonder onderbreken wordt doorgespeeld (de *doorloop*). Dit gebeurt op de dag voor de eerste *try-out* met publiek. Wie eerder aan het oefenen van de buiging begint, zou het noodlot tarten.

De *regisseur* bepaalt de *enscenering* van het buigen, en draagt zijn taak vervolgens over aan de bukmeester. De andere acteurs dienen zich daarin te schikken. Als beloning rest voor het gehele gezelschap een welverdiend applaus, een *ruikertje* en een *honorarium*, want een acteur kan niet van de wind leven.

Vervolgens keren het publiek, de artiesten en de andere medewerkers huiswaarts.

□ Klapstoelen en staan

Poppen- en theatermaker Fred Delfgaauw maakte in 2002 eens de volgende opmerking over het (*op*)staan bij het slotapplaus: 'Tijdens het applaus vraag ik me wel eens af of het hooggeëerd publiek zich voldoende bewust is van het enorme aanbod aan keuzes wanneer het gaat om klapgedrag, als ze haar taak (het aanschouwen van het optreden) erop heeft zitten en eindelijk de beoordeling verklappen mag. Je zou ingehouden of trager kunnen klappen uit respect voor de inspanning – van de speler(s). Van slap tot hevig emotioneel als ontlading van genoten genot. De overtreffende trap zou het staan kunnen zijn. Maar helaas, staan lijkt standaard geworden. Lief publiek, word bewuster van uw applaus en zuinig met staan. Zodat als u de *klapstoelen* laat meeklappen de artiest weet dat 't beter was dan best.'

□ Poppenspe(e)l-informatiecentrum

Wilt u meer te weten komen over het (poppen)theater en aanverwante kunsten? Raadpleeg dan eens onze *Poppenspe(e)lmuseumbibliotheek* en het *poppentheater-abc* op onze websites www.poppenspelmuseum.nl en www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl.

In de *Poppenspe(e)lmuseumwinkel* zijn diverse briefkaarten met afbeeldingen van buigende Jan Klaassens en Katrijnen verkrijgbaar.

□ Afbeelding: Jan Klaassen. Illustratie: Ad Swier, 's-Heerenbroek (1998).

Poppenspe(e)lmuseum ©

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21

www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2

www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspel.info

www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl